

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Суми, 23 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

Коваленко Юлія Михайлівна,
д.е.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь

ІНСТИТУЦІЙНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Інституційний напрямок знаходиться на стадії розвитку, вже існуючі результати дозволяють вибудувати більш реалістичну картину з урахуванням впливу інституційного середовища; пояснити економічні і технологічні процеси; усвідомити місце індивідів у формуванні інституційних структур у фінансовому секторі, а також їх фінансову поведінку. У підсумку це дасть змогу використовувати методологічну базу інституціоналізму для пояснення результатів перетворень у фінансовому секторі економіки України і створення можливих сценаріїв подальшого його розвитку [1, С. 125].

До числа найважливіших інституцій⁴ фінансового сектора можна віднести здорове конкурентне середовище. «Конкуренція постійно змушує організації інвестувати в навички і знання, щоб уціліти. Навички і знання, що набувались індивідами і організаціями, формуватимуть знання альтернативних можливостей, а отже і вибору, який змінить інститути. Тому сильна конкуренція між

⁴ Ми вважаємо, що інституції – це система, що включає офіційні (тверді) обмеження, неофіційні (м'які) обмеження (стандарти поведінки та стереотипи мислення) та механізми примусу, які забезпечують досягнення оптимальної організації, координації та стимулювання поведінки економічних агентів і приводять до зниження трансакційних витрат. Відповідно, інститут виступає моделлю конкретних організацій (установ), що задає структурно-функціональні рамки формування стійких економічних зв'язків [4, С. 48].

організаціями прискорює процес інституційних змін» [2, с. 3]. Свого часу потрібно було дослухатись до думки нобелівського лауреата Л. Клейна про те, що для формування ринку конкуренція має більш важливе значення, ніж приватизація. Тому перша має розвиватись випереджаючими темпами і тим самим забезпечувати умови для другої [3]. Інакше приватизація створює монополістичні структури, які закривають дорогу до конкурентного ринку, що і відбулось в Україні.

Конкурентна поведінка виникла після лібералізації української економіки із забезпеченням відповідним законодавством і структурами. Однак головна проблема полягає у тому, що жодне, навіть найкраще законодавство, не може стати на перешкоді антиконкурентній практиці. Досвід свідчить, що закон можна обійти через добре укорінені норми неформальних угод (наприклад, між власниками акцій, що знаходяться у перехресній власності), коли монопольний зговір важко виявити. Відомо, що в умовах олігархічної економіки більш значну роль відіграють промислово-фінансові групи, аніж фінансові інститути, оскільки ці групи мають широкий доступ до інформації і вплив на владу, що поряд з можливістю перерозподілу коштів в середині групи, багато у чому замінює функції фінансових інститутів.

Щодо конкурентного інституційного середовища у фінансовому секторі економіки, то воно, власне, формується за рахунок діяльності різноманітних фінансових інститутів. При цьому конкурентоспроможність фінансового сектора економіки є складною і багаторівневою системою економічних відносин, що утворюється у результаті конкурентної боротьби між фінансовими інститутами (інституційними одиницями сектору фінансових корпорацій) з приводу домінування на основі ефективного використання власного

потенціалу, наявних переваг і ринкової кон'юнктури, в рамках яких відбувається акумуляція і перерозподіл фінансових ресурсів з метою задоволення потреб споживачів фінансових послуг.

Конкурентоспроможність фінансового сектору пропонується визначати за найбільшими фінансовими корпораціями (інституційними одиницями), питома вага яких складає близько 60 % від обсягу послуг у підсекторах сектору загалом, за формулою:

$$K_{\phi c} = \sum_{i=1}^n p_i \times \kappa_i,$$

де $K_{\phi c}$ – конкурентоспроможність фінансового сектору, n – кількість підсекторів сектору, p_i – питома вага i -тої фінансової корпорації підсектору за обсягом фінансових послуг, κ_i – конкурентоспроможність i -тої фінансової корпорації підсектору.

Варто визнати, що економічний зміст конкурентоспроможності фінансового сектору полягає в комплексному поєднанні факторів забезпечення дохідності, ліквідності та інвестиційної привабливості фінансових інструментів і послуг, що інтегровано визначає його переваги і недоліки порівняно з іншими національними секторами у складі світової фінансової архітектури.

В умовах здійснення суспільних трансформацій в Україні під вітчизняною фінансовою наукою має стояти завдання не тільки опису того, що відбувається з фінансовим сектором у період його реформування. Більш важливим завданням є розробка такого наукового підходу, який би дозволив би в умовах теорій, що не працюють, й інституційного вакууму сприяти підвищенню рівню організованості цього сектору в країні [5, С. 238]. При

цьому варто зважати на тенденції розвитку ривів капіталу і розробити заходи із забезпечення стійкого розвитку фінансового сектору України у напрямку підвищення економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Норт Д. Пять тезисов об институциональных изменениях / Д. Норт // Квартальный бюллетень клуба экономистов. – 2000. – Вып. 4. – С. 3–15.
2. Клейн Л. Что мы, экономисты, знаем о переходе к рыночной экономике? В кн.: Реформы глазами американских и российских учёных. – М. : Российский экономический журнал – Фонд «За экономическую грамотность», 1996. – С. 75–86.
3. Коваленко Ю. М. Розвиток фінансового сектору та економічні чинники його забезпечення в Україні / Ю. М. Коваленко // Економічний часопис – XXI. – 2015. – № 5–6. – С. 77–81.
4. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: [монографія / за заг. ред. С. В. Онишко]. – Ірпінь: Вид-во УДФСУ, 2016. – 452 с.
5. Фінанси інституційних секторів економіки України: [монографія / за ред. Т. І. Єфименко, М. М. Єрмошенка]. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2014. – 584 с.